

ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО (ОРАТОРСЬКОГО) ІНТОНАЦІЙНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

освіта” (майбутніх інженерів педагогів) намагаємось впроваджувати нові зміст, методи і форми навчання. Це виступає потужним стимулом і чинником в ефективному пошуку роботи майбутніми випускниками. Через розвиток особистісних і професійних якостей студентів, через набуття ними спеціальних знань і вмінь, придбання позитивного досвіду, виконання спеціальних завдань, розвиток інформаційної культури відбувається процес їх успішного працевлаштування.

1. Балакірева О.М. Проблеми працевлаштування та міграційні орієнтації молоді / О.М. Балакірева // Економіка і прогнозування. – 2006. – №4. – С. 76 – 91.

2. Наказ МОН від 14.08.2013 р. № 1176 “Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти”.

3. Про підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів. Розпорядження Кабінету Міністрів України №1726 від 27.08.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-pidvishennja-rivnja-pracjavlashtuvannja-vipusknikiv-vishi-doc31443.html>.

4. Чинники успішного працевлаштування за фахом: [метод. рекомендації до вивч. дисципліни та викон. контр. роботи для студ. освіт.-кваліф. рів. “спеціаліст”, “магістр” усіх галузей знань ден. та заоч. форм навчання] / [уклад. Ю.М. Гусєва, О.М. Олійниченко]. – К.: НУХТ, 2012. – 37 с.

5. Чинники успішного працевлаштування за фахом: [навчальний посібник] / [О.І. Драган, О.В. Безпалько, Д.Г. Грищенко, Ю.М. Гусєва, Л.В. Мазник, О.М. Олійниченко, О.А. Чигиринець, Я.І. Юрик]; [ред. О.І. Драган]. – К.: Кафедра, 2013. – 186 с.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2015

УДК 811.111:801.6

Антоніна Чернявська, викладач кафедри практики англійської мови

Юлія Демків, викладач кафедри практики англійської мови

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО (ОРАТОРСЬКОГО) ІНТОНАЦІЙНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Стаття присвячена особливостям вживання інтонаційних складових компонентів публіцистичного (ораторського) фонетичного стилю.

Ключові слова: інтонаційний стиль, ритм, наголос, пауза, ораторський (публіцистичний) інтонаційний стиль, мелодика.

Літ. 9.

Антонина Чернявська, преподаватель кафедры практики английского языка

Юлия Демкив, преподаватель кафедры практики английского языка

Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ПРОСОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО (ОРАТОРСКОГО) ИНТОНАЦИОННОГО СТИЛЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Статья посвящена особенностям использования интонационных составляющих компонентов публицистического (ораторского) фонетического стиля.

Ключевые слова: интонационный стиль, ритм, ударение, пауза, ораторский (публицистический) интонационный стиль, мелодика.

Antonina Chernyavska, Lecturer of Practice English department

Julia Demkiv, Lecturer of Practice English department

Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

PROSODIC PECULIARITIES OF PUBLICISTIC (ORATORY) PHONETIC STYLE OF THE ENGLISH LANGUAGE

The article is devoted to the use peculiarities of intonation components in publicistic (oratory) phonetic style.

Keywords: intonation, rhythm, stress, pause, publicistic (oratory) phonetic style, melody.

Постановка проблеми. Фоностилістика займається дослідженням можливостей фонетичних засобів мови, вивчає реалізацію потенційних функціонально-стилістичних можливостей мови на фонетичному рівні залежно від мети та завдань спілкування, характеру змісту,

ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО (ОРАТОРСЬКОГО) ІНТОНАЦІЙНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

та різних ситуативних можливостей у тій чи іншій соціальній сфері [3].

Під час засвоєння курсу фоностилістики студенти набувають навичок фонетичного та стилістичного аналізу дискурсу, у них формується уявлення про вплив екстралінгвістичних факторів на вибір мовних засобів. Студенти вдосконалюють вимову, навчаються просодичному оформленню мовлення з урахуванням стилістичної різниці комунікативних ситуацій.

Аналіз досліджень і публікацій. Різні лінгвісти подають різні екстралінгвістичні фактори, які вважають більш важливими для створення класифікації фоностилів.

Дослідники розрізняють екстралінгвістичні фактори за наступними ознаками: мета та предмет висловлювання, ступінь підготовленості мовців, відносини між мовцями, їх соціальний статус, ставлення мовця до змісту висловлювання, соціокультурні умови спілкування, зовнішні умови спілкування [5, 65].

Інші науковці вважають наступні екстралінгвістичні фактори щодо утворення стилю: головні – мета та тема висловлювання; другорядні – форма комунікації, наскільки ситуація є формалізованою, ступінь підготовленості мовця, відношення мовця до мовленнєвої ситуації, соціальний статус мовця, характер публічності [3, 15].

Дослідники виділяють різну кількість фонетичних стилів, ми дотримуємось класифікації поданої фонетистом М. Соколовою. Вона виділяє наступні інтонаційні стилі: науковий (академічний) стиль, інформаційний (формальний) стиль, публіцистичний (ораторський) стиль, декламаційний (художній) стиль та розмовний (неофіційний) стиль [7, 216]. У цій роботі ми детальніше розглянемо публіцистичний стиль.

Мета статті є дослідити особливості публіцистичного (ораторського) стилю. Проаналізувати важливість засвоєння фоностилів при формуванні інтонаційних навичок студентів.

Виклад основного матеріалу. Формування іншомовної компетенції у студентів є основним завданням навчання студентів і наявність достатніх інтонаційних навичок слугує візиткою цієї компетенції. Оскільки фоностилістика є важливим розділом фонетики, їй слід приділити належну увагу під час занять англійської мови. Викладачеві рекомендуємо самостійно підбирати аудіо записи чи відеоматеріали для ілюстрації різних фонетичних стилів, виходячи з актуальності. Як джерело зразків мовлення можуть бути ресурси у мережі, такі як www.youtube.com, фільми, серіали, аудіо книги.

Наприклад, кафедра практики англійської мови ДДПУ ім. І.Франка користується підручником “Upstream” у комплекті до якого йде низка аудіо записів, які слід використати під час вивчення фоностилістики. Викладачами кафедри практики англійської мови було укладено навчально-методичний посібник “Практична фонетика” (частина 2). У розділі 35 цього посібника, окрім викладення теоретичного матеріалу, класифіковано тексти з підручника “Upstream Upper-Intermediate” згідно фонетичних стилів. Це дає студентам змогу кращого засвоєння як матеріалу з дисципліни “Практика усного та писемного мовлення”, так і побачити особливості окремого інтонаційного стилю, здійснити аналіз стилів, імітувати фрагменти та співставити інтонаційні стилі.

У свою чергу студенти можуть скласти презентації з використанням різних інтонаційних стилів як на вільну тему, так і на тему запропоновану викладачем. Матеріалом для презентацій з використання декламаційного стилю можуть бути вірші чи уривки художньої прози. Під час роботи з презентацією студентам слід ознайомитись з якомога більшою кількістю мовних зразків. Це допоможе студентіві вірно структурувати презентацію та отримати адекватне уявлення про той чи інший фонетичний стиль.

Рекомендовано частину роботи по підбору аудіо чи відеоматеріалів передати у руки студентів, кожен з яких знаходить і демонструє на практичному занятті фрагмент мовлення, в якому використаний той чи інший інтонаційний стиль. Студентам бажано як найчастіше записувати власне мовлення на диктофон (у сучасних телефонах передбачена така функція) і зіставляти та порівнювати зі зразками, віднаходити та усувати свої помилки.

Працюючи з фонетичними вправами на закріплення інтонаційних моделей, рекомендовано дотримуватись наступних кроків: студенти дають коротку характеристику інтонаційної моделі, над якою працюють, студенти прослуховують аудіо запис, що спрямований на засвоєння цієї моделі один раз, викладач пропонує друге прослуховування, зупиняючи запис, щоб студенти хором чи вибірково могли повторити останню репліку, викладач дає подальше завдання над навчальним діалогом для роботи в парах, студенти отримують кілька діалогів для прослуховування, як домашнє завдання, з подальшим кількаразовим відтворенням (5 – 7 разів) чи вивченням напам'ять.

Під час самостійної роботи над вправами для відпрацювання інтонаційних моделей студентам

ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО (ОРАТОРСЬКОГО) ІНТОНАЦІЙНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

слід кілька разів прослуховувати кожен із навчальних матеріалів, при цьому слід відтворювати вправу вголос, записувати своє відтворення на диктофон і порівнювати із взірцем проводячи роботу над помилками.

Звертаючись до проблеми фоностилів і публіцистичного (ораторського) стилю зокрема слід зазначити такі його особливості, як логічність викладу матеріалу та емоційно-експресивне забарвлення.

Ораторське мовлення – вид монологічного мовлення, який вживається у ситуації, коли мовець звертається до численної аудиторії з метою переконати. Мовлення оратора має свої особливості щодо побудови, композиції і стилю [2, 15].

Метою ораторського мовлення є не лише донесення інформації до слухача, а й отримання певної реакції: зацікавлення, переконання чи закликання до певних дій. Таке мовлення завжди має агітаційний характер. Для цього оратор повинен бути натхненний предметом мовлення та вкладати в нього усе, що мовець вважає потрібним та корисним для його слухачів.

Для того щоби промова зацікавила чи зачепила аудиторію, важливий авторитет мовця чи його особливе психологічне налаштування. Щоби заохотити слухачів вчинити певні дії, оратор сам робить зусилля, що потребує особливого напруження волі. Це зусилля повинно бути у промові оратора та передаватись його слухачам, підштовхуючи їх до дії [2, 15].

В залежності від функції мовлення: спілкування, повідомлення чи впливу виділяють кілька сфер комунікації: наукова, ділова, інформаційно-пропагандистська чи соціально-побутова. До першої, можна віднести вузівську лекцію чи науковий звіт, до другої – дипломатичне мовлення чи виступ на засіданні, до третьої – агітаційне мовлення чи військово-патріотичне, до четвертої – привітання чи застільне мовлення (тост) [2, 257].

Ораторському стилеві притаманні ступінчаті та низхідні шкали чи високі рівні шкали. У некінцевих інтонаційних групах вживають низхідно-висхідні тони, а кінцеві низхідні. Швидкість мовлення помірно повільна при офіційних промовах. Менш офіційна ситуація призводить до пришвидшення темпу. Паузи виконують ряд функцій: вони вживаються для передачі тих чи інших емоційних відтінків, для акцентування уваги слухачів на більш важливих для усвідомлення змісту елементах. Оскільки мовці вживають короткі інтонаційні групи, пауз є безліч, і вони варіюють від коротких до

наддовгих. Часто оратори вдаються до риторичних пауз. Тембр голосу упевнений, захоплений, надихаючий [7, 229].

Паузи належить найважливіша роль у інтонаційній інтерпретації тексту, оскільки вона забезпечує інтеграцію та диференціацію змістових частин тексту. Паузи між фразами в основному довші за ті, що розділяють синтагми, а максимальною довжиною відрізняються паузи між об'єднаними за змістом групами фраз – фоноабзацами. Проте, це лише тенденція, і відхилення доволі часто зустрічаються. В цілому, паузи між абзацами та фразами більш однорідні. Її задача – сигналізувати про межі відносно самостійних одиниць [1, 47].

Паузи між синтагмами та фразами вживаються для передачі того чи іншого емоційного відтінку, для акцентування уваги слухачів на більш важливих для усвідомлення змісту елементів. Ось яскравий уривок промови президента Обами на щорічному зверненні до Конгресу, щодо становища у країні:

Over the past six years,| the pundits have pointed out more than once| that my presidency hasn't delivered on this vision.|| How `ironic,| they say, that our politics seems more divided than ever.|| It's held up as proof |not just of my own flaws| – of which there are many| – but also as proof that the `vision `itself is mis`guided,| na`ïve,| that there are too many people in this town | who actually `benefit from partisanship and gridlock |for us to ever do anything about it.|| I know how `tempting such cynicism may be.|| But I still think the cynics are `wrong.|| I ↑ `still believe that we are one people.|| I ↑ `still believe that together,| we can do great things,| even when the odds are long.|| (Applause.) (Remarks by President Obama in State of the Union Address | January 20, 2015) [8].

Дві з вищенаведених пауз є неочікуваними, оратор виділяє другорядні члени речення, а саме обставину та означення, підкреслюючи їх значення для фрази в цілому. Вочевидь, ці паузи виконують емоційну функцію, привертаючи увагу слухача до того, що мовець теж визнає свої помилки, він тим самим підкреслює, що він такий самий як і кожна звичайна людина, тим самим наближаючись до пересічних громадян, завойовуючи їхню довіру.

Проте більш цікавим є вживання високого-низхідного наголосу (High-Fall') для підкреслення слів що несуть особливо важливу інформацію. А неочікуване виділення (Accidental Rise ↑) повторюваного прислівника *still* яке підсилює дієслово *believe* тим самим переконує слухачів,

ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО (ОРАТОРСЬКОГО) ІНТОНАЦІЙНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

заставляє їх погодитись, відчувати гордість за свого президента, та як наслідок, вибухнути схвальними бурхливими оплесками.

So please,| from all of us:| Vote| to stick together, vote to stay,| vote to save| our |United| Kingdom.|| (David Cameron's 'no going back' speech on Scottish Independence) [9].

Яскравим прикладом важливості паузації є заключні слова прем'єр-міністра Великобританії у його зверненні до народу Шотландії 16.09.14 з приводу референдуму про незалежність. Роблячи паузи мало не після кожного слова він спонукає Шотландців проголосувати проти, тим самим зберігши цілісність Великої Британії. Темп мовлення дещо уповільнений саме на цьому останньому реченні, що створює додатковий емоційний ефект, спонукає прислухатись до його слів.

Під час практичних занять з вивчення складу та наголосу викладачеві слід звертати увагу студентів на різницю наголосу, що існують у британському та американському стандарті вимови. Для засвоєння ритму, мелодики та темпу студентам рекомендовано знайти у Інтернеті кілька версій популярної пісні, що відрізняються ритмом, мелодикою чи темпом виконання. Для кращого засвоєння матеріалу студентам слід приділяти більше уваги завданням на визначення наголошених слів у зв'язному тексті та поділу висловлювання на синтагми.

Щоб надати студентів можливість об'єктивно оцінити недоліки своєї вимови бажано підбирати на початкових етапах записи текстів, що відносяться до інформаційного, академічного чи публіцистичного стилю. Це можуть бути фрагменти лекцій, інтерв'ю, випуску новин, що сприятиме аналізу студентами своїх помилок та подальшій роботі над ними по їх усуненню. Цей вид діяльності слід організувати наступним чином – надати студентам роздрукований текст аудіо запису і на наступне заняття прочитати текст вголос не менше 4 – 5 разів, записуючи себе на диктофон. Найкращий варіант власного читання студент приносить на заняття. У якості матеріалу для порівняння, викладач надає студентам для прослуховування оригінальний запис, після чого прослуховуються записи студентів та відбувається

аналіз та робота над помилками. До роботи слід залучати усіх студентів, як над аналізом недоліків своїх записів так і записів товаришів. Рекомендуємо періодично використовувати цей прийом для поточного контролю за розвитком фонетичних навичок. Робота із записом свого читання повинна бути основним засобом самоконтролю студентів.

Висновок. Пояснюючи семантику та функції різних інтонаційних структур, слід використовувати не лише приклади з навчальних посібників, але й фрагменти з аудіо книг, відеороликів та кінофільмів. Розширюючи таким чином мовний контекст, функціонування інтонаційних моделей стає більш очевидною для студентів. Засвоївши основи фоностилістики, студенти тим самим підвищують свою мовленнєву компетенцію та наближать своє мовлення до автентичного.

1. Антипова А.М. Фоностилістика англійського язика: [учеб. пособие] / А.М. Антипова. – М.: МГПИИЯ, 1981. – 105 с.

2. Введенская Л.А. Риторика и культура речи: учеб. Пособие для вузов/Л.А. Введенская. – 4 изд. – Ростов н/Д: Феникс, 2004. – 544 с.

3. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 112 с.

4. Дубовский Ю.А. Просодические контрасты в языке. Уч. пос. – Симферополь: СГУ, 1983. – 94 с.

5. Крылова О.А. Лингвистическая стилистика. – М.: Высшая школа, 2006. – 120 с.

6. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов *Contrative Typology of the English and Ukrainian Languages: Навч. посібник / І.В. Корунець . – 2-е вид., доп. і перероб. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 459 с.*

7. Соколова М.А. Теоретическая фонетика англійського язика. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004. – 286 с.

8. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/01/20/remarks-president-state-union-address-january-20-2015>

9. <http://www.independent.co.uk/news/uk/scottish-independence/scottish-independence-full-text-of-david-camerons-no-going-back-speech-9735902.html>

Стаття надійшла до редакції 25.03.2015

“Якби ви вчилися так, як треба,
Ті й мудрость би була своя.”

Тарас Шевченко

“І мертвим, і живим, і ненарожденим...”

